

Financial Risk&Regulation

Banki könyvi kamatláb kockázat – Véglegesített EBA javaslatok a megváltozott kamatkörnyezetben

Hírlevél – 2022. november

Az EBA 2022. október 20-án közzétette véglegesített javaslatait a banki könyvi kamatláb kockázatokkal (IRRBB) kapcsolatos szabályozásáról. Három anyag jelent meg, amelyek közül az banki könyvi kamat- és hitelfelárkockázatokkal foglalkozó iránymutatás 2023. június 30-tól, illetve részben 2023. december 31-től alkalmazandó. A másik két anyag sztenderd megközelítésről és felügyeleti kiugró érték tesztekéről szóló RTS tervezetek, amelyek még az Európai Bizottság elfogadására várnak. A felügyeleti fejleményekkel párhuzamosan a kamatkörnyezet is erős átalakulást mutatott az elmúlt időszakban, az összes jelentős gazdaságban magasabb kamatokkal kell szembenézni, mint az év elején. Az intézmények számára az új piaci és szabályozási körülményekhez való alkalmazkodás várhatóan jelentős erőfeszítést fog megkövetelni.

A végleges változatok követik a konzultáció során felvázolt irányokat

Bár a most kiadott EBA anyagok a konzultációs változatukhoz képest nem módosultak jelentősen, a mostani szabályozási környezethez képest mégis jelentős változásokra kell felkészülni az intézményeknek. Fontos kiemelni, hogy a korábbiakhoz képest a szabályozás feljebb lép, mivel jelentős részben az Európai Bizottság által elfogadott RTS-ek fogják közvetlen módon kezelni a legfontosabb megfelelési kérdéseket, szemben a korábbi iránymutatásokkal, ahol a felügyeletnek nagyobb mozgásterük volt ezek értelmezésére. A mostani csomag kapcsán az alábbi témákat emeljük ki és ismertetjük részletesebben a jelen hírlevélben:

- Nettó kamatbevétel (NII) érzékenység korlátozása a felügyeleti kiugróérték teszt keretében a tőke gazdasági értékéhez (EVE) hasonlóan.
- A belső rendszer keretében lehetőség van eltérni a sztenderd módszertanoktól, de ennek feltétele a kockázatok megfelelő lefedése, illetve az erős kockázati keretrendszer, kiemelve a validáció fontosságát.

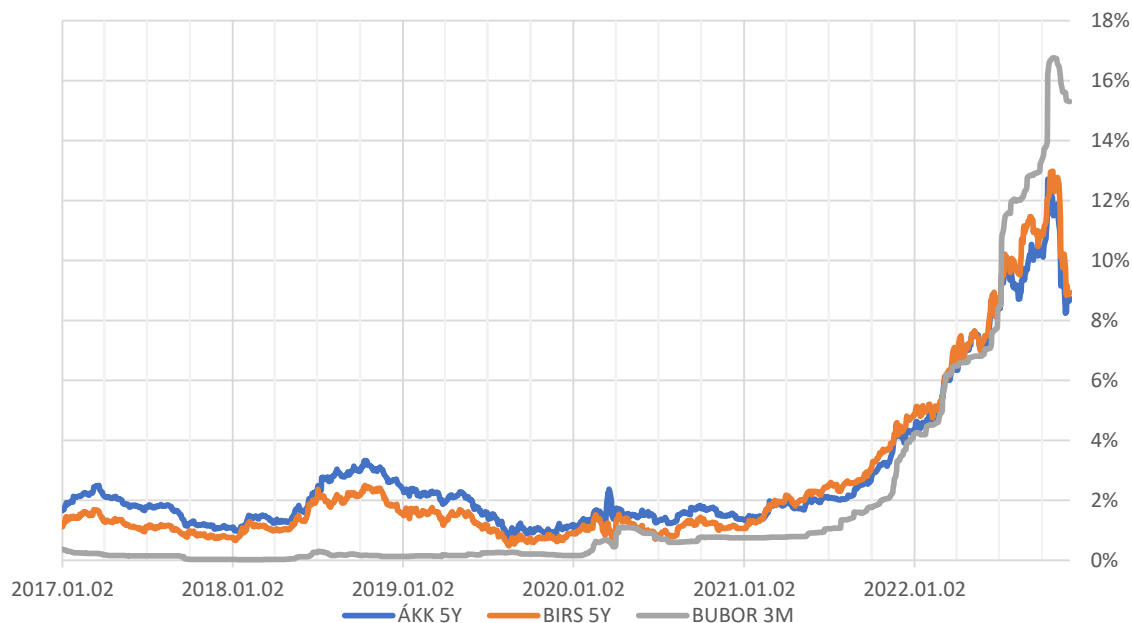
- Az opciókat tartalmazó termékek azonosítása, és azok megfelelő kezelése egyre erősebben jelenik meg az új iránymutatásokban, és az új kamatkörnyezetben a kockázatok hangsúlya is módosul.

A fentiekén kívül sok más fontos szakmai elvárás megjelenik, vagy szorosan kapcsolódik ezekhez. Ezeket már érintettük a korábbi hírleveleinkben, amelyek közül kiemeljük a [2022. februári hírlevelet](#), ahol a konzultációs változatokat ismertettük. Az MNB legfontosabb elvárásait a 2020-as ICAAP kézikönyvben bemutatott látra szóló betéti benchmark modell ([2020. februári hírlevél](#)), valamint a 2021-es kézikönyvben bemutatott benchmark tőkekövetelmény számítási ajánlások ([2021. februári hírlevél](#)) képezik. A kamatkockázat hagyományosan fókuszpontja az ICAAP vizsgálatoknak, és a 9R felügyeleti adatszolgáltatás-csomag is megújult idei évtől, amelyről a [2022. januári hírlevelünkben](#) számoltunk be. A szabályozások mellett a kamatlábopciók értékeléséről is volt egy volt egy írásunk [2022. áprilisban](#), amely jól kiegészíti az előzőeket a gyakorlati módszerek ismertetésével.

A kamatkörnyezet hirtelen változása

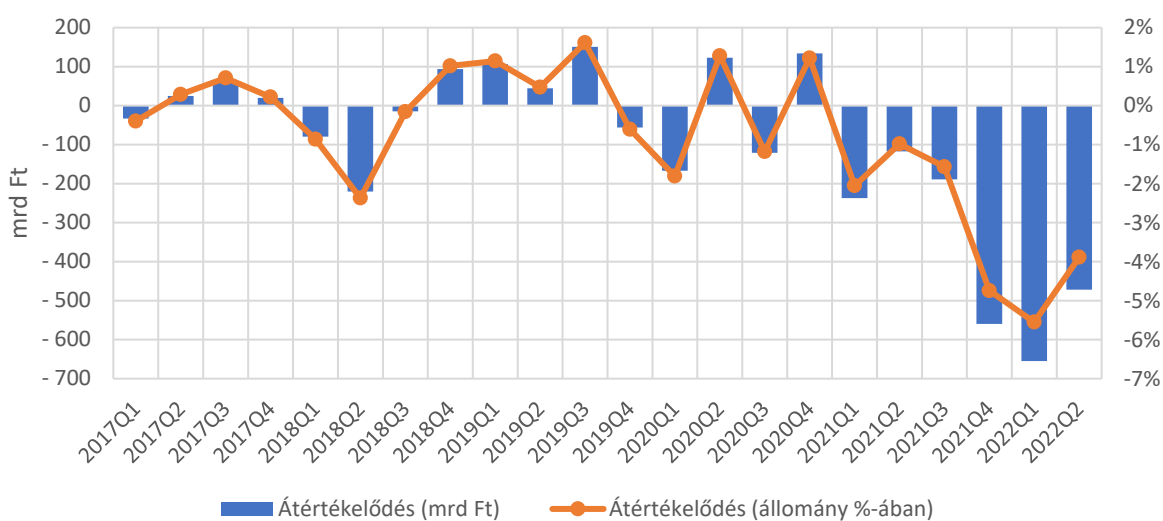
Mielőtt belevágna a szabályozási változások ismertetésében érdemes kiemelni a kamatkörnyezet változásait. Magyarországon kb. 2021 közepétől kezdtek el jelentős mértékben emelkedni a hozamok, beleértve a BUBOR-t, az IRS jegyzéseket, és az állampapírok hozamát is. Ahogy az 1. ábra is mutatja, változás üteme 2022-ben felgyorsult, és a jelenlegi hozamok a számos esetben 10% környékén vagy fölött vannak.

1. ábra Bankközi kamatok alakulása (%)

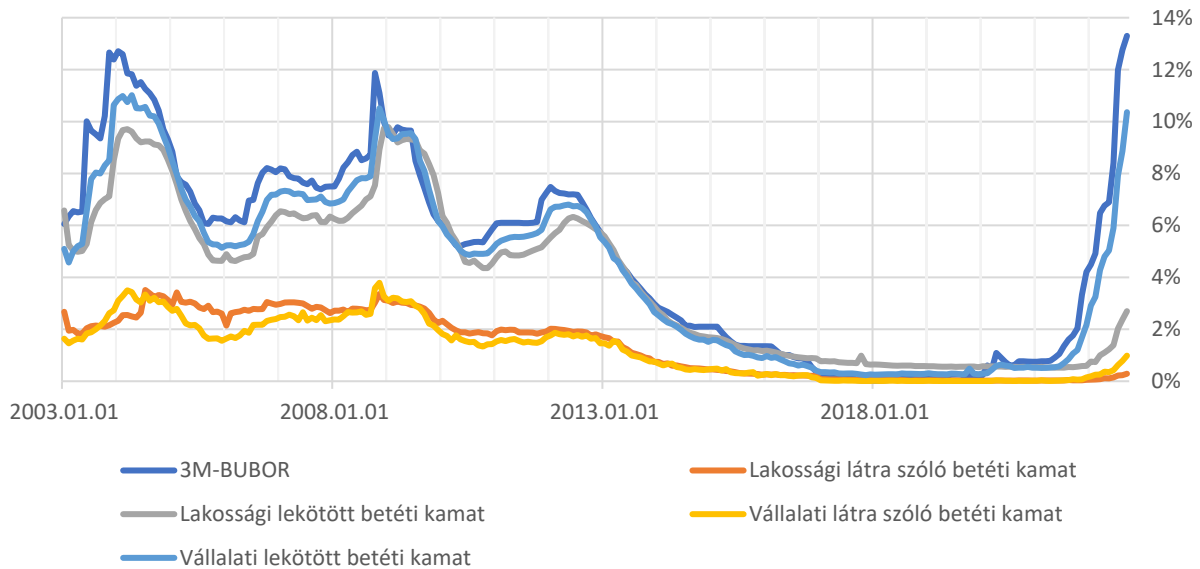
A hozamemelkedések hatására a bankok állampapír-portfóliója is veszített az értékéből, amelyet a 2. ábra is mutat, amely az MNB pénzügyi számlák statisztikája felhasználásával készült. Az ábra kapcsán megjegyezzük, hogy ebben minden hitelviszonyt megtestesítő értékpapír szerepel, illetve a számviteli kezelést nem veszi figyelembe, ezért a számok indikatív jellegűek. Továbbá a bankok által tartott állampapír-portfóliók gyakran szolgálnak fedezeti célokat, vagy maguk is fedezve vannak IRS-ek által, ami tompítja a negatív hatásokat.

2. ábra Monetáris intézmények által tartott kötvények ártértékelődése

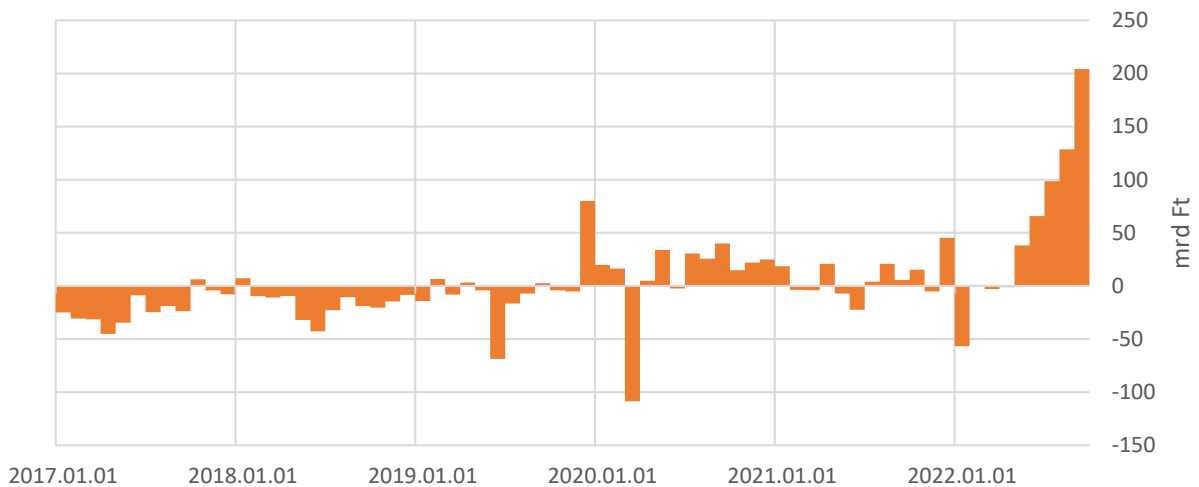
A kamatok változása hatással van a betéti kamatokra is, azonban egyelőre ezek csak részben követik le a piaci kamatok változását. Ahogyan a 3. ábra is mutatja, a vállalati lekötött betéti kamatok nagy sebességgel lekövetik a BUBOR változásait, ugyanakkor a lakosság esetében az emelkedés jóval szerényebb. A látra szóló betétek kamatai szintén mutatnak, különösen a vállalkozások esetében, némi emelkedést.

3. ábra Betéti kamatok alakulása

Az elmúlt évek nem voltak általában túl szerencsések a kötvényt tartó befektetési alapoknál, az alacsony hozam miatt jellemzően inkább csökkentek a befektetők által tartott állományok. Most azonban a trend élesen megfordult, a magas hozamkörnyezetben a befektetők akár már havi 100 mrd Ft fölötti értékben is befektetnek a kötvényalapokba, ahogyan a 4. ábra is mutatja.

4. ábra Kötvény alapok nettó tranzakciói

Nettó kamatbevétel érzékenységeinek korlátozása

A konzultációs anyagban lévő két változat közül az „A” változat került a végleges anyagba, ahol a Tier 1 tőkéhez van viszonyítva az NII változás mértéke, vagyis hasonló a kezelés, mint az EVE esetében. A küszöbérték 2.5%, amit az 1. egyenlet is mutat.

1. egyenlet Az NII-re vonatkozó felügyeleti kiugró érték teszt

$$\frac{NII_{sokkolt} - NII_{alap}}{T1 \text{ tőke}} < -2.5\%$$

A korábban felvetett elképzelésekhez képest a valós érték változások nem képezik az NII részét. Az NII-t mérleg változatlanóságának feltételezése alapján kell számolni, ahol a lejáró instrumentumok devizanem, összeg és átárazási időszak tekintetében hasonló jellegűekkel vannak pótolva. Az termékeken lévő marzsoknak a hasonló termékek elmúlt időszakban megfigyelhető hozamaihoz kell illeszkedniük, kivéve ha megfigyelhetők a piaci árak, mert akkor az aktuális spread-eket kell figyelembe venni.

Belső rendszerekkel szembeni elvárások

Az iránymutatások szerint az elfogadható belső rendszer teljesíti az abban leírt elvárásokat, ugyanakkor az aranyosság elvét is figyelembe kell venni. Ha a belső rendszer nem elfogadható, akkor a felügyeleti hatóságoknak elő kell írni a sztenderd vagy egyszerűsített sztenderd módszerek alkalmazását. Az iránymutatás külön kiemeli, hogy nem elfogadható a belső rendszer, ha nincs a kamatláb-kockázatok összes materiális típusa (gap-, bázis-, és opciós kockázat) lefedve, vagy nem kezeli szignifikáns eszközök, források, mérlegen kívüli kitettségek összes lényeges kockázatát. Az iránymutatás 1. sz. melléklete ismerteti a főbb módszereket, megemlítve, hogy ettől eltérő megközelítések is alkalmazhatók.

Ezen felül fontos elvárás, hogy az összes fontos paraméter kalibrációja, visszatesztelése és felülvizsgálata megfelelő rendszerességgel és dokumentáltan megtörténjen. Ezt támogatni kell megfelelő vállalatirányítási rendszerrel, továbbá figyelembe kell venni az intézmény üzleti modelljéből fakadó kockázatok természetét, nagyságát és komplexitását.

A validációs keretrendszer tekintetében az 5 fő elemet állapít meg az iránymutatás, amelyeket a belső rendszerek, illetve a sztenderd módszertanok használata esetében is követni kell majd.

- a koncepcionális és módszertani megalapozottság értékelése, beleértve a megfelelő fejlesztési dokumentációt is; is
- a modellek folyamatos nyomon követése, beleértve a folyamatellenőrzést és a benchmarkolást is;
- az eredmények elemzése, beleértve a kulcsfontosságú belső paraméterek utólagos tesztelését (pl. a betétek stabilitása, a hitelek előtörlesztési kamata, a betétek lejárat előtti visszaváltása, az instrumentumok árazása);
- a belső modellekben használt szakértői vélemények és ítéletek alapos értékelése; és
- a diverzifikációs feltételezések validációja.

Opciókat tartalmazó termékek kezelése

Az iránymutatások korábbi verziójához képest még inkább hangsúlyosabbá vált az opciós kockázatok modellezése. Ennek kapcsán az összes banki terméket meg kell vizsgálni, hogy tartalmazznak-e ilyen jellegű kockázatokat. Ezen termékek közül általában a következők relevánsak a banki gyakorlatban:

- Láttra szóló betétek, amelyeknek a kamatozása kevésbé mozog együtt a piaci kamatokkal, viszont az állomány jellemzően együtt mozog a lekötött betétek által kínált kamatokkal.
- Kamatpadlóval vagy kamatplafonnal rendelkező változó kamatozású hitelek, amelyek különösen az alacsony kamatkörnyezetben voltak fontosak, amikor a piaci kamatok a negatív tartományban is jártak. Jelenleg a kamatstop hatálya alatt lévő szerződések esetében releváns ez a hatás.
- Előtörleszthető hitelek, különösen a fix kamatozás esetében, ahol nagyobb kamatváltozások esetében jelentős az elmaradt haszon. Ez különösen az új, magas kamattal rendelkező folyósítások esetén jelentős, ahol egy alacsonyabb kamatkörnyezetben növekszik a motiváció a refinanszírozásra. Kisebb mértékben, de a változó kamatozású hiteleknel is van az előtörlesztésnek egy hatása, mert a jövőbeli kamatmarzsok elmaradnak.
- Fix kamatozású hitelkeretek és folyósítás előtt álló hitelek, ahol az ügyfél döntését a hitel folyósításáról a kamatkörnyezet változása is befolyásolni tudja, ezáltal csökkentve a bank eredményét.
- Beágyazott opciókkal rendelkező kötvények, mint az átváltható, visszaváltható vagy visszahívható kötvények.

Következő lépések

Az iránymutatások IRRBB-t érintő része 2022.06.30-tól alkalmazandó, a CSRBB-re vonatkozó előírásokat pedig 2023.12.31-től kell teljesíteni. A felügyeleti kiugró érték tesztről szóló RTS 20 nappal a Bizottsági elfogadás és publikáció után alkalmazandó, vagyis a felkészülési idő rövid. Ezen felül az ECB is az első számú prioritások között kezeli az kamatkockázatokat a [2022-2024 felügyeleti programjában](#). Az új helyzethez a bankoknak is alkalmazkodni kell a módszertanok, modellek, számítási rendszerek, belső adatáramlási rendszerek fejlesztésével, és ezek rendszeres validációjával.

A hírlevél készítésben részt vett: Soltész József.

Kapcsolat:

Rakó Ágnes

Partner

M: +36 70 370 1792

E: agnes.rako@kpmg.hu

Szalai Péter

Associate Partner

M: +36 70 370 1739

E: peter.szalai@kpmg.hu

Wieder Gergő

Igazgató

M: +36 70 333 1471

E: gergo.wieder@kpmg.hu

Soltész József

Szenior Menedzser

M: +36 70 370 1766

E: jozsef.soltesz@kpmg.hu

[KPMG.hu](https://www.kpmg.hu)

A jelen dokumentumban ismertetett szolgáltatások közül néhány vagy mindegyik lehet, hogy nem engedélyezett a KPMG könyvvizsgálattal érintett ügyfelei, valamint azok leányvállalatai vagy kapcsolt társaságai esetében.

A jelen dokumentumban lévő információk általános jellegűek, és nem vonatkoznak egyetlen konkrét személy vagy társaság körülményeire sem. Bár törekszünk arra, hogy pontos és időszerű információkat adjunk, nem lehet garancia arra, hogy ezek az információk pontosak abban az időpontban, amikor megkapják azokat vagy arra, hogy pontosak maradnak a jövőben. Az ilyen információk alapján senkinek sem szabad intézkedéseket hozni megfelelő szakmai tanácsadás nélkül az adott helyzet alapos felmérését követően..

© 2022 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a KPMG International Limited („KPMG International”) angol „private company limited by guarantee” társasághoz kapcsolódó független tagtársaságokból álló KPMG globális szervezet tagtársasága. Minden jog fenntartva.

A KPMG név és logó a KPMG globális szervezet független tagtársaságai által licenc alapján használt védjegyek.